

Trzecie stwierdzenie biegusa tundrowego *Calidris pusilla* na Pomorzu

PAWEŁ MALCZYK, ZBIGNIEW KAJZER, SŁAWOMIR RUBACHA

30 września 2007 roku w Ujściu Wisły (woj. pomorskie) obserwowano dorosłego biegusa tundrowego *Calidris pusilla* (fot. 1–2). Ptak nosił wytartą szatę godową z widocznymi śladami początków pierzenia do szaty spoczynkowej. Biegus żerował w luźnym stadzie innych gatunków z rodzaju *Calidris*, złożonym głównie z biegusów zmiennych *C. alpina*. Obserwacja trwała ponad godzinę z najmniejszej odległości ok. 10 metrów. Następnie ptaka odłowiono w pułpkę tunelową typu „wacek”, zaobrączkowano, wykonano dokumentację fotograficzną i wypuszczono. Obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej (2008) jako czwarte stwierdzenie biegusa tundrowego w Polsce i od tej pory nie stwierdzono u nas tego gatunku.

Ptak zwrócił na siebie uwagę bardzo wytartym, niemal jednolicie brunatno-szarym wierzchem ciała i nowymi, szarymi piórami pleców szaty spoczynkowej. Taki wygląd zdecydowanie wyróżniał go na tle biegusów malutkich *C. minuta* w świeżych szatach juwenalnych. Był to mały, czarnonogi biegus o dość krępej sylwetce. Na skutek wytarcia piór, ptak nie miał w upierzeniu żadnych ciepłych kolorów, był brunatny. Wyjątek stanowiły plecy, na których zauważono szare pióra szaty zimowej. Na głowie wyróżniała się biała brew szersza i wyraźniejsza przed okiem niż za nim. Brew od dołu była podkreślona ciemnym kantarkiem, a od góry ciemnym berecikiem, utworzonym przez drobne kreskowanie wierzchu głowy. Pokrywy uszne były szarawe, delikatnie kreskowane, a reszta głowy i szyja białe. Na piersi znajdowała się wyraźna, zamknięta przepaska utworzona z gęstego kreskowania. Reszta spodu czysto biała. Plecy natomiast szaro-brunatne. Barkówki i pokrywy skrzydłowe jak i reszta skrzydła buro brunatne. Końce lotek 3. rzędu nie zakrywały całkowicie lotek 1. rzędu, a te były równe z końcem ogona. Nasady palców połączone błoną pławną, szczególnie dobrze widoczną pomiędzy środkowym, a zewnętrznym palcem. Trzeba jednak zaznaczyć, iż potwierdzanie tej cechy w warunkach terenowych nie jest łatwe u tego gatunku nawet jeśli ptak znajduje się bardzo blisko od obserwatora i porusza się po równej piaszczystej plaży o jasnym podłożu. Bardzo pomocne w takiej sytuacji są zdjęcia, na których można dostrzec tę subtelną cechę. Dziób obserwowanego biegusa tundrowego był raczej krótki, prosty, o wysokiej nasadzie i tępym końcu, czasami sprawiający wrażenie delikatnie zagiętego ku dołowi. Do identyfikacji obserwowanego ptaka niezbędne było skonfrontowanie cech diagnostycznych trzech gatunków biegusów: malutkiego, alaskańskiego *C. mauri* i rdzawoszyjnego *C. ruficollis* (por. Zieliński et al. 2001).

Lęgowiska biegusa tundrowego obejmują obszar tundry od Alaski, aż po Labrador. Zimowiska rozmieszczone są na wybrzeżach w Ameryce Południowej (Sibley 2000, 2003). W Europie pojawia się głównie późnym latem i jesienią, licznie zwłaszcza po huraganach, które spychają ptaki przelatujące nad Atlantykiem. Najwięcej stwierdzeń pochodzi z Wysp Brytyjskich, np. do końca 2008 roku

Fot. 1–2. Dorosły biegus tundrowy, Ujście Wisły, 30.09.2007 (fot. Z. Kajzer)

Photos 1–2. Adult Semipalmated Sandpiper, Vistula River mouth, 30.09.2007

odnotowany był tam 192 razy (Fahy 2008, Hudson & Rarities Committee 2009). Poza Wyspami widywany znacznie rzadziej, m.in. co najmniej po kilkanaście razy stwierdzony we Francji i w Hiszpanii (łącznie z Wyspami Kanaryjskimi), po 7 razy w Holandii i na Islandii, kilkakrotnie w Norwegii, 3 razy w Danii, 2 razy na Węgrzech i 1 raz w Szwecji (Ovaa et al. 2011, tarsiger.com). Co ciekawe na Wyspach Brytyjskich stwierdzane są głównie ptaki młode w okresie jesiennym, natomiast na kontynencie wyraźnie wzrasta udział ptaków dorosłych.

W Polsce pierwszych trzech stwierdzeń dokonano w roku 2000: 30 kwietnia i 1 maja obserwowano dorosłego ptaka w Spytkowicach pod Zatorem (woj. małopolskie), następnie również dorosłe ptaki schwymano nad Zatoką Gdańską – 20 lipca w Ujściu Wisły oraz 9 września w ujściu Redy (Zieliński et al. 2001). Polskie stwierdzenia dotyczą ptaków dorosłych, co sugeruje, że młode biegusy tundrowe są w naszym kraju najprawdopodobniej przeoczane.

Third record of Semipalmated Sandpiper *Calidris pusilla* in Pomerania. An adult Semipalmated Sandpiper was observed and ringed (Photos 1–2) at the Vistula River mouth on 30 September 2007. This is the third record of this species in Pomerania (and the fourth in Poland). The three previous records in Poland were all in 2000: at Spytkowice on 30 April and 1 May, at the Vistula River mouth on 20 July and at the Reda River mouth on 9 September. Accepted by the Polish Bird Rarities Committee.

Literatura

- Fahy K. 2008. Irish Rare Bird Report 2008. IRBF PDF.
- Hudson N., Rarities Committee 2009. Report on rare birds in Great Britain in 2008. British Birds 102: 528–601.
- Komisja Faunistyczna 2008. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2007. Not. Orn. 49: 81–115.
- Ovaa A., Groenendijk D., Berlijn M., CDNA 2011. Rare birds in the Netherlands in 2010. Dutch Birding 33: 357–376.
- Sibley D.A. 2000. National Audubon Society The Sibley Guide to Birds. Alfred A. Knopf, New York.
- Sibley D.A. 2003. The Sibley Field Guide to Birds of Eastern North America. Alfred A. Knopf, New York.
- Zieliński P., Mokwa T., Król J., Malczyk P., Nowak D., Górecki D., Włodarczyk A. 2001. Biegus tundrowy *Calidris pusilla* nowym gatunkiem dla Polski. Problemy identyfikacyjne. Not. Orn. 42: 275–282.

Paweł Malczyk, Graniczna 1, Psary, 32-545 Karniowice, pawmal@gazeta.pl

Zbigniew Kajzer, Wiosny Ludów 3/35, 71-471 Szczecin, atricilla@interia.pl

Sławomir Rubacha, Laski 17, 66-016 Czerwieńsk, ochlapusik@interia.pl

Nowe obserwacje skowrończyka krótkopalcowego *Calandrella brachydactyla* na Pomorzu

MICHAŁ JASIŃSKI, MICHAŁ BARCZ, ADAM JANCZYSZYN,
ZBIGNIEW KAJZER, ARTUR NIEMCZYK

Dnia 9 sierpnia 2010 roku na polach w okolicy Wiejkowa pod Wolinem (pow. kamieński, woj. zachodniopomorskie) zaobserwowano w godzinach porannych niedużego skowronka *Alaudidae* sp., którego nie udało się oznaczyć do gatunku (MJ, MB). Ptak obserwowany był przez ok. 10 minut z samochodu, z minimalnej odległości ok. 20 m. W trakcie obserwacji cały czas żerował na szutrowej drodze, a spłoszony wleciał w okoliczne uprawy i już się nie pokazał. Podczas obserwacji wykonano kilkanaście zdjęć, na podstawie których, po konsultacjach ptak został oznaczony jako skowrończyk krótkopalcowy *Calandrella brachydactyla*. W kolejnych dniach osobnik ten był obserwowany i fotografowany przez kilkunastu obserwatorów, a ostatniego stwierdzenia dokonano 15 sierpnia 2010 (K. Kordowski, M. Skąpski). Skowrończyka za każdym razem obserwowano na polnej drodze, niemal zawsze w tym samym miejscu (fot. 1–2). Obserwowany ptak był wyraźnie jaśniejszy i mniejszy od skowronka *Alauda arvensis*, spód i boki tułowia białawe, bez kreskowania, z subtelnym, jasno brązowym, nierównomiernym nalotem. Wierzch